

КІБЕРАГРЕСІЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН В ДОСЛІДЖЕННЯХ ЗАКОРОДОННИХ ВЧЕНИХ

Сучасність диктує нові підходи до вивчення особистості в царині психологічних досліджень. Розвиток технологій та широкий доступ до них відкриває нові можливості як для розвитку особистості, її освіти, роботи, так і містить в собі небезпеку, особливо для підліткового віку. Ми вважаємо, що першочерговим завданням для науковців є вивчення кібер-агресії як популярного психологічного феномену та встановлення ключових факторів її впливу на свідомість ще не зрілої особистості. Отримані дані, дозволять сформулювати захисні фактори, які допоможуть зменшити кібер-агресивну поведінку у підлітків, яка виступає найбільш розповсюдженою формою віртуального насильства в реаліях сьогодення.

Плеяда закордонних науковців вважають, що кібер-агресія є новим різновидом агресивної поведінки, основними джерелами котрої є активний розвиток Інтернет-технологій та мобільних пристроїв [4]. Так, J. Allen з колегами вказують на те, що кібер-агресивна поведінка є похідною формою традиційної агресії. Найбільш загальноприйнятою моделлю агресії в західній психології вважається (SGAM), яка є всеосяжною та єднальною теорією розуміння джерел агресії. Наведена теорія говорить про те, що саме особистість впливає на специфіку агресії. Вчені наголошують, що одні особистісні характеристики здатні підвищити рівень агресії, а в той час інші, виступають в ролі захисних механізмів [1].

Науковці сходяться у думці, що риси особистості як макіавеллізм, психопатія й нарцисизм є так званою негативною тріадою людини. Вони мають схожі особливості, наприклад, вороже ставлення до навколишніх, агресивність, емоційна байдужість тощо, можуть мати численну кількість негативних наслідків. Емпіричні дослідження групи вчених на чолі з N. Thakkar

демонструють, що між тріадою особистості у підлітків та кібер-агресією існує тісний взаємозв'язок [7]. В науці представлені дослідження, котрі пропонують фактори ризику, які сприяють розвитку кібер-агресії.

L. Han зі співавторами говорять, що у кіберпросторі існує безліч факторів, які здійснюють вплив на міжособистісні переконання людей та зображуються у їх поведінці [3]. Схожої думки дотримується S. Rabian з колегами, які вважають, що у кіберпросторі анонімність сприяє кібер-агресивній поведінці особистості. [5]. Ми погоджуємося, що анонімність в Інтернеті здатна посилити відчуття зневаги до навколишніх і збільшити їх віру, що дана агресія може бути виправданою та безкарною

Закордонні вчені припускають, що люди, які мають негативні риси, можуть бути чесними та добрими у міжособистісних контактах, однак демонструвати злісну, безжальну, егоцентричну й агресивну поведінку в мережі [8].

Отже, люди надають перевагу не роздумам про власну негативну поведінку, а схильні думати, що всі інші не кращі за них. Можемо сказати, що дані думки у підлітків свідчать про відсутність у них віри в доброчесну людяність та чесні стосунки. Згідно з дослідженнями вчених, люди з високим рівнем віри у доброчесність та порядність інших, рідше вдаються до агресивних форм поведінки. Їх поведінка імовірніше буде характеризуватися просоціальністю і рідше буде містити ознаки агресії.

В психологічних дослідженнях йдеться, що сприятливий клімат в колективі, довірливі стосунки та товариськість сприяли зменшенню кібер-агресії. Ми погоджуємося, що доброчесні та довірливі взаємостосунки у підлітків здатні зменшити ризик виникнення їх агресії в кіберпросторі, що позитивно позначається на їх здатності встановлювати дружні контакти з ровесниками.

Звичайно, що наявність негативних рис в особистості здатні підвищити імовірність вдавання людини до агресивної поведінки, особливо в мережі Інтернет. Однак це не є показником того, що всі підлітки можуть піддатися

даному впливу. Ми впевнені, що навички самоконтролю здатні зменшити або пом'якшити вплив негативних факторів кібер-агресії у підлітків. В психології самоконтроль зображується як один з ефективних захисних механізмів, який здатен попередити негативні імпульси людей і мотивує їх слідувати соціально прийнятним нормам поведінки в суспільстві. У численних наукових працях зазначається, що здатність особистості до саморегулювання й самоконтролю, здатні протидіяти агресивним діям. Ми розуміємо, що підлітки, які мають різним рівень самоконтролю будуть по-різному реагувати на дратівливі фактори, які сприяють агресивній поведінці. Цілком закономірним є те, що низький рівень самоконтролю здатний посилити бажання до вчинення агресії, особливо у просторі Інтернет, де потік інформації є постійним «подразником» та підбурювачем до агресії.

Найбільш популярними в останні роки науковими пошуками є вивчення специфіки кібер-агресії у підлітків. Для науковців вкрай є важливим зрозуміти причини виникнення кібер-булінгу. Вони досліджують його основні біологічні та соціальні фактори. N. Ansary наголошував на тому, що булінг є підґрунтям у поясненні кібер-булінгу як психологічного явища. Вчений пропонує вважати, що шкільне середовище, взаємини з однолітками й сімейні стосунки впливають на ставлення до кіберпростору та агресії, що є підставою до більш детального аналізу даних аспектів життєдіяльності особистості [2]. Наприклад, E. Romera з колегами впевнені, що агресивність у кіберпросторі на пряму пов'язана з великою кількістю шкідливої та неправдивої інформації в мережі Інтернет, що неодмінно здатне призвести до виникнення кібер-агресії та кібер-віктимізації молоді [6].

Такими чином, віртуальне середовище є плацдармом для розвитку агресії. Однією з можливих причин є відсутність невербальних ознак спілкування, що збільшує ймовірність виникнення непорозумінь і приписування хибних намірів, які не відповідають істинній цілі користувачів мережі Інтернет. Це дозволяє констатувати, що для науковців вкрай є важливим дослідити основоположні маркери кібер-агресії та запропонувати шляхи її попередження, особливо у

підлітковому середовищі, що ставить кібер-агресію поряд з іншими психологічними феноменами на одне місце.

Список використаних джерел:

1. Allen J.J., Anderson C.A., Bushman B.J. The general aggression model. *Current Opinion in Psychology*. 2018. №19. P.75–80.
2. Ansary N.S. Cyberbullying: Concepts, theories, and correlates informing evidence-based best practices for prevention. *Aggression and Violent Behavior*. 2020. №50. P.101343.
3. Han L., Sun R., Gao F.Q., Zhou Y.C., Jou M. The effect of negative energy news on social trust and helping behavior. *Computers in Human Behavior*. 2019. №92. P.128–138.
4. Jin T.L., Lu G.Z., Zhang L., Wu Y.T.N., Jin X.Z. The effect of violent exposure on online aggressive behavior of college students: The role of ruminative responses and internet moral. *Acta Psychologica Sinica*. 2018. №50(9). P.1051–1060.
5. Pabian S., Vandebosch H. Exploring a social context and life position perspective on late adolescent perpetration of online aggression. Paper presented at Annual Conference of the International Communication Association. Paris, 2022. pp.26-30.
6. Romera E.M., Camacho A., Ortega-Ruiz R., Falla D. Cybergossip, cyberaggression, problematic Internet use and family communication. *Comunicar*. 2021. №67(2). P.61-71.
7. Thakkar N., van Geel M., Malda M., Rippe R.C.A., Vedder P. Bullying and psychopathic traits: A longitudinal study with adolescents in India. *Psychology of Violence*. 2020. №10(2). P.223–231.
8. Yao Z.J., Enright R.D. Belief in altruistic human nature and prosocial behavior: A serial mediation analysis. *Ethics and Behavior*. 2020. №30(2). P.97–111.